

Sajnos a rendelkezésünkre álló adatokból nem sikerült kideríteni, hogy az ún. gyaloghíd pontosan hol állt, pedig ez nagyban megkönnyíthetné a lelőhely helyének pontos meghatározását.

Egyértelmű és jól azonosítható adatot közölt a Betonútépítő cég 1950-ben, amikor az első leletek előkerülésekor azt írta, hogy azok az út építések a Fehér-tó közelében kerültek elő. Ez a hely semmiképpen sem azonosítható a régészeti lelőhely nyilvántartott területével.

Az ismert adatok alapján ma már bizonyosnak tűnik, hogy a Hajdú-rét nevű régészeti lelőhely valójában a nyilvántartásban jelölt helytől ÉK-re van, ott, ahol a 37-es sz. országút kilép a városból, átkel a Szerencs-patak széles medrén, majd a gázcsereleppel szemben eléri a rétként funkcionáló meder K-i partján található dombháta. Ez az a hely, amely nemcsak a leírásokkal van összhangban, hanem a természetföldrajzi adottságai alapján is feltehető, hogy ott régészeti lelőhely található. (Ez a helyszín csak a Vízházhoz viszonyított helyében tér el, azonban itt a szerző valószínűleg felcserélhette az égtájakat, és ebből adódott a tévedés.)

Köszönettel tartozom P. Fischl Klárának (Miskolci Egyetem) és Miskolci Melindának (HOM), akik a lelőhely helyének pontosításában segítségemre voltak.

SZALONTAI CSABA

330. Szerencs, Református templom kertje (KÖH 16803)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

B, Ge?, Á, Kö, Kk

2011. március 1.–április 15. között a templom kerítőfalán belül és kívül végeztünk nyomvonalas feltárást, melynek során császárkori (vandál?) teleprészletet, egy Árpád-, illetve középkori templomkörülí temető több mint 140 sírját, illetve egy több száz ember vázát tartalmazó 15. századi osszárium részletét tártuk fel. Szórványként bronzkori leletanyag is megfigyelhető volt. Az Árpád- és középkori sírokból több ezüstpénz és ékszer, illetve jelentős mennyiségű textilmaradvány is előkerült. Kiemelkedő még egy szarvassal és indákkal díszített 13. századi kun-típusú övcsat.

MAKOLDI MIKLÓS

331. Szécsény, Középkori városmag, Gyalogkapu (Déli-bástya) (KÖH 33000)

(Nógrád megye) **Kk, Kú, Ú**

2011. április 4–19. között a kora újkori Szécsény megmaradt városrodításeiből a D-i kaputornyot, pontosabban a Gyalogkapu (közismertebb nevein Borik-bástya vagy Déli-bástya) K-i oldalán végeztünk megelőző feltárást. A falkutatást a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársa, Simon Anna végezte.

A kutatandó felület a téglalap alaprajzú kaputorony K-i fala előtt helyezkedett el, ahol a torony falán határozottan fel lehetett ismerni az egykori kapu befalazását. A kapu teteje az 1946. évi bontás során pusztult el, így a falelválások csak a legújabb kori ráfalazás vonaláig voltak követhetők. Ezek a nyomok hatá-

rozták meg a feltárandó terület pontos helyét. Két szelvényt jelöltünk ki a torony K-i homlokzatánál és egyet a torony belsejében. Régészeti jelenségek a Gyalogkapu belsejében nem voltak.

A Gyalogkapu K-i homlokzata előtt végeredményben 21,12 m²-en végeztünk kutatásokat. Megtaláltuk a városfal mentén 2005-ben történt szondázó ásatás szeméttel feltöltött árkat, melyről addig semmilyen információ nem állt rendelkezésre sem a múzeumban, sem az önkormányzatnál. Ez volt a területet érintő legnagyobb mértékű bolygatás, amely megsemmisítette a városfal és a környező kora újkori rétegek közötti összefüggéseket. További újkori bolygatások közül az egyik egy É–D irányú, megszüntetett közmű árka és a Gyalogkapu pincszelőlőzőjének javításával összefüggésben ástott, K–Ny irányú, egészen a torony faláig tartó gödör említhető meg.

A terület felső rétegeiben egy leégett, 18–19. század fordulójára keltezhető ház maradványai kerültek elő, hozzá tartozó kormos, szenes járószinttel. A háznak több periódusa volt, ezeknek kétféle falazású téglafalait azonosítottuk. A Gyalogkapuhoz és a városfalhoz kívülről hozzáépült újkori házakról már a 19–20. századi ábrázolások alapján tudomásunk volt. A feltárást területére eső, igen rossz megtartású falszakaszokat dokumentálás után elbontottuk. A ház a városárok betöltésére épült. A betöltésnek több nagyobb rétegét lehetett elkülöníteni. A legfelső a 18. század első felére tehető, s ez alapján úgy tűnik, hogy abban az időszakban az árkat nagyrészt fel is töltötték. Az azt megelőző rétegsor a 17. század második felére tehető, s minden bizonnyal az 1640-es évek átépítéseivel, az 1680-as évek ostromával és a Gyalogkapu 17. század végi fokozatos pusztulásával áll összefüggésben. A betöltés rendkívül gazdag leletanyagot tartalmazott. A feltárások során sehol nem értük el az altalajt.

A legfontosabb eredménynek egyértelműen a Gerhardt Graab 1666-os rajzáról ismert hid pillérmaradványának előkerülése tekinthető. A rajzon kivehető, hogy a torony K-i kapujából a városárok felett átlós (ÉNy–DK) irányban egy cölöpszerkezetű híd vezet. A feltárt hidpillér helye és iránya megfelel az ábrázolásnak. A hidpillér a torony síkjából kiugró, de azzal nem párhuzamos, a torony falával kötésben lévő, vagyis azzal egykorú szerkezet. A pillérrel összefüggésben sikerült az egykori híd cölöpeit is feltárni. A korai palánknak több cölöpe is előkerült. A palánkból származó egyik fát – Grynaeus András vizsgálati eredménye szerint – legkorábban 1554-ben vághatták ki. Ez teljes mértékben összeilleszthető a városi főépítész, Őze János által az egyik építkezésről beszolgáltatott cölöp 1564. kivágási évével. Ezek alapján a palánk első periódusa és a hozzá tartozó Gyalogkapu megépítésére már a város török megszállásának első két évtizedében sor került.

Kutatásaink alátámasztották azt is, hogy a Gyalogkapu és a városfal nem egykorú, az utóbbi később épült hozzá a toronyhoz. A városfal itt azonos szerkezetű, mint a DK-i rondellánál is látható: a kőből falazott hártóíves alapozásra 1,2 m széles téglafal épült.

Munkatársak: Vargha Mária és Nagy Szabolcs Balázs.

MORDOVIN MAXIM